

Premjer kroga v notranjščini cerkve 6.65 m. Na sev.strani se vidi eno zazidane romanske polkrožno završene okno.

Omet kupole je nakljuvan, da nosi sedanje freske plast, ni pa videti sledov barv razen v višini dekorativnega kroga, ki oklepa glavno sliko, v kupoli rdeča črta, kater smer teče v krog.

Novejša plast slikarije pod vencem, ki je na peti kupole je iz iste roke kot ona v kupoli. Starejša slika sv.Treh kraljev, verjetno iz časa postanka cerkve. Izvršena je na tanke plast emeta, ki se prilaga opečni podlagi, je pa pravi omet.

Arhitektura v notranjščini ima pri prehodu v kupolo zidec iz opeke obstoječ iz ekroglega valja spodaj in čez segajočega pravokotnega prereza.

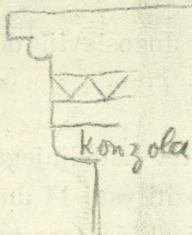
Ozadje novejše slikarije je umazano sinje.

Starejše slike imajo zelo debele črne konture in polnila brez modelacije, telesni deli umazano, precej temne reza, drugi deli beli, konj svetle sinje barve, brada starega kralja umazano sinja, obleka svetleje sinja, rumenkaste zelene, rumene in rdeče. Zadnji jezdec v skupini Treh kraljev ima karakteristično obleko z nazobčanimi robovi. Možje, ki polagajo Jezusu pri vhodu v Jeruzalem plašče na pet imajo karakteristične prilagajoče, v pasu stegnjene obleke in gumbе na prsih ter paseve. V obrazilih igra velike vloge črna kontura, pa tudi sicer

drugače rahlo gubanje. in belj grafično modeliranje. Bližnjega soredstva ne najdemo z nobenimi deslej videnimi slikami, vendar je čas konec oz. 2.pol.XIV.stol. izven diskusije. Še največ soredstva s slikami ladje v Turnišču. Za Aquile ne vidim nobenega dokaza. Napisi se v getski minuskuli.

Podstavek zunaj je iz kamna, ki spominja na fine žgane glino in na peščenec. Vsa arhitektura s podstrešnim vencem vred je iz opeke. Konzele, zobčast pas in okrogel valj.

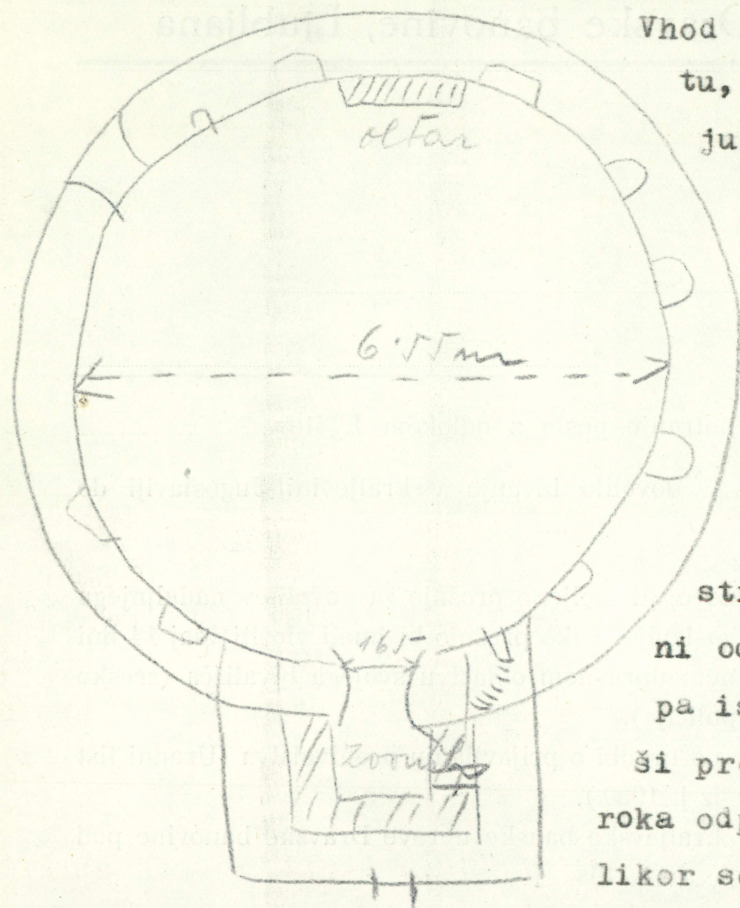
Stele XXXI. ,17.4.25.

Freska : Pasijon iz konca 14. stol.

Il.Slov.1927, št.št.81, št.15.

Kapela krožnega tlorisa, kakor je razvidno iz vdrtih mestx je sezidana iz opeke polagane vodoravno v krogih. Tam kjer se v notranjosti začne bočiti polkrogljasta kupola gre okrog in okrog majhen zimz, zložen iz 2 vrst opeke. Spodnja je zaokrožena na koncu, kiga je videti v cerkev. Zgornja pa je puščena kot je bila in sega nekoliko preko dolnje. Pred vhomom je danes 4oglat prizidek, ki služi za vhodno lopo, kor in nad seboj nosi nizek zvonik.

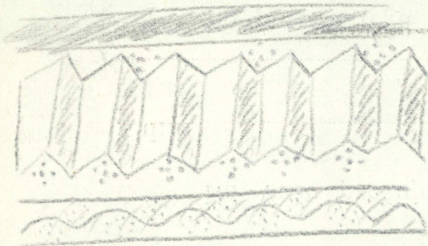

Vhod je bil očitvidno prvotno tudi na tem mestu, ker je na sev. strani, kjer je kakor na južni pravokotno izrezan ogel, slikarija nadaljevana v to zarezo. Prvotno je bil spodnji del zidu poživiljen s celim vencom 1.10 m širokih in 1.75cm visokih polkrožno zaključenih duplin. Med duplinami je po 50 cm zidu. Ohranjena je deloma samo ena poleg oltarja, njena globočina znaša 1/2m. Teh niš je na juž. strani in za oltarjem 6. rva na sev. strani od oltarja je samo 50 cm široka, visoka pa istotako 175cm kot druge. Potem je daljši presledek, kakor je sledila istotako široka odprtina, ki je bila pa višja in ki je kolikor se da po legi zoklja zunaj, ki je tu odrezan kot za vrata, sklepali, služila za vhod(mogoče stranski!). Potem je zopet daljši presledek in nato do vhoda še 2 niši. Cela cerkev je bila nekdaj pokrita s freskami, ki so pokvarjene, deloma radi pozneje odprtega kora, dalje vrat na kor, poleg tega pa je bil ves spodnji pas do zadnjega časa zabeljen in je bila prosta samo kupola. Na kupoli je vsled vlage trpel posebno simbol

sv. Lukeža in njegova okolica.^{Na} par mestih je omet odpadel do opeke.

Slikarija je razdeljena na več pasov.

1 pas: Vrh kupole je na zdolaj opasan s širokim ornamentalnim pasom, obstoje-
čim iz cik - cak ornamentike, ki je menjaje bel in opekasto rdeč.^{Tr}rikotna
polja, ki nastanejo med njim so črna in zapolnjena s 5 belimi pikami, pos-
tavljenimi v podobi križa.^{Na} zgoraj ima ta pas široko opekasto rdečo črto.
Na zdolaj enako, vendar prevlečeno z vijočb se zeleno trto, ki ima v vijugah
stilizirane cvetove v podobi belih točk, v obliki rozete.

Več ali manj od vsa.proti zah. se razteza če z vse pr-
vo polje mandorla(mavrica) podolgovate, ovalne oblike.
Polje, ki ga oklepa je umazano belo, in posuto z belimi
zvezdicami.^{Na} zah. koncu je potegnjen preko v mavrici
kos druge mavrice, na kateri stoji drešenik, v lilasti

suknji ter zelenem, belo senčenem plašču, pravzaprav
neke vrste togi, ki je vržena čez levo ramo, desno pa

pusti prosto, ampak gre pod desno pazduho. Na levi strani vihra en konec
katerega konec se zviija.Podobno vihra in se zviija tudi drugi konec ob levi
nogi.^{Podn}podnji del toge je rumen.Noge imajo lahni vinkordeči karnat, konture
in sence pa so zelene.Isto pri rokah in obrazu.Gube obleke so še dosti pra-
vilne, brada in lasje so rumeni(temno, mogoče zeleno - danes že nejasno)

konturirani in šatirani. Glava Zveličarjeva, ki stoji strogo en face je nag-njena nekoliko na desno. Desno roko dviga s stegnjenim palcem kazalcem in sredincem (gesta govorjenja) Levo ima pol povešeno in jo drži od sebe v levo stran. Nimb je križnat - zelen, v presledkih so vidni beli žarki. Na nasprotni vsh. strani je podobno potegnjen kos druge mavrice in je v sredi upognjen kot sedež, na njem sedi Bog oče v zeleni suknji v vinski rdečem plašču, rumeno podšitem, noge in roke kot pri Kristu, nimb kot pri Tristu. Glava je skoro popolnoma uničena. Videti je samo dolgo črno brado in dolge na rame padajoče lase. Roki ima stegnjeni v stran in drži z njimi prečni les križa, ki ga drži pred svojim naročjem. Na njem je Kristus rahlo vinski rdečega karnata, z rumeno brado in lasmi, nogi pribiti ena na drugo. Konture in senčenje zeleno, čez ledja ima prozoren, bel prt. V sredi ob glavah obeh, treh postav sta veliki obli sonce in mesec. Mesec je krog z rumenim sektorjem , sonce kroglja (nejasno ali imajo oči, nos in usta, a zdi se da jih je imel) obdana od ognjenih žarkov. Sev. in juž. del 1. pasu ki je izven mandorle zapolnjujejo simboli 4 evangelistov na temnoplavem dnu. Vsi imajo napisne trakove, ki so pa nečitljivi. Sv. Janez je črn orel z rumenim kljunom, sv. Luka rdeč vol z zelenimi peruti, sv. Marko rumen lev z bledobelimi rdeče konturiranimi peruti, sv. Matevž angelj v vinski rdeči obleki, rumene peruti, posejane z pavjimi očesi.

2. Pas: je tudi še v kupoli nad zidcem. Razdeljen je po ozkih pasovih, rdečih z belimi trtami celo vrsto scen. Začne se nad sev. oknom na sev. strani z:

1.vhodom v Jeruzalem.⁴a desni visoko poslopje z visokim črnim vhodom, polkrožno zaključenim.Na poslopju, ki naj menda predstavlja mestno obzidje, ker ima cene je hiša z dvodelno streho in velikimi polkrožnimi odprtini.Streha je zelena, konture so črne, ten zidu umazano lila. V vratih stoji brezbrada postava(žena?) v dolgi rumeni halji z rumenimi lasmi, ki delajo nad vsakim ušesom močan šop. Spredaj pas zemlje s stiliziranimi cveticami, ta je skupen vsem scenam tega pasu, razen zadnje večerje.⁵o tem pasu pa jše Jezus na sivem razmeroma dobro vidnem oslu, blede rdeče oblečen mož v tesno prilegajoči obleki(kot kralj v M. Soboti) z dolgimi rumenimi lasmi in rumeno brado mu poklada pod noge rdeč plašč.Drugi z dolgo sivo brado, brez las, lepa starčevska glava v vinskiordeči suknji prepasani s črnim pasom sega s palmo po vejo in gleda nazaj na Jezusa. Drugi golobrad z rumenimi lasmi stoječ za onim, ki polaga plašč ima bledozeleno tesno prilegajočo obleko s celo vrsto gumbov po prsih in pas dviga roke kot v molitvi. Za njimi sta dve grobo risani d reveši menda palmi ali oliki.V eni mlad poba v tesnoprilegajoči se obleki, na glavi ima kapo kot pustna šema, na drugi drug s čopastimi rumenimi lasmi.⁶ezus ima vinskiordeč plašč, desno roko dviga v blagoslov(stegnjena sta kazalec in sredinec) za njim apostoli kot masa.Sprednji iudelani, od zadnjih samo sekajoči se v zid vrezani nimbi.Ozadji bi imelo biti modro, a je sem in taj naravnost zeleno.

2. za delitev služi omenjeni stolp tako, da tu izpade ornamentalni pas.

Zadnja večerja. Brez označbe sobe, na belem ozadju. Miza stoji paralelno s slikarsko ploskvijo, za njo sedi 6 oseb obrnjenih ven, Eden sedi na levem koncu mize. Pred mizo je postavljena rumena klop na kateri sedi ostalih 6 apostolov. Na mizi velik krožnik pred Kristusom, zelen vrč, kosi kruha in 1 nož in ena nedoločna reč. Kristus sedi v sredi v vinskordečem oblačilu, rumena brada in lasje, vtisnjen nimb, zeleno obrobljen, desno roko ima dvignjeno s stegnjenim kazalcem in sredincem (govorenje) z levo pomaka belo, okroglo stvar (hostija? - kruh) v krožnik na katerem je nekaj nej snega, izgleda kot pečen majhen prasiček na ražnju. V Jezusovem naročju leži Janez, golobrad, rumeni lasje, roke pod glavo. Tu se mu roke zapletejo tako, da je težko najti jasnost, izgleda kot da jih je položil na križ in položil glavo nanje. Na desno od Krista je Peter, ki dviga roko z ven obrnjeno dlanjo kot bi rekel: Jaz nisem (gesta govorenja, če se braniš) levo je položil na mizo. Siva brada in sivi lasje, čelo je plešasto. Za njim dug rusolas in rusobrad apostol v rumeni obleki (Peter ima zeleno) ki pa ima zelen palšč čez ramo, desno je dvignil k ustom. Kaj dela ni jasno, z levo je segel po kruhu na mizi. Na levo od Krista sedi v zeleni obleki apostol z dolgo rumeno brado in dolgimi rumenimi lasmi. Levo polaga na prsi kot bi nekaj zatrjeval. Z desno sega na mizo. Zadnji z dolgo sivo brado in lasmi ima vinskordečo obleko in sega z desnico na mizo. Oni na koncu mize ima zeleno obleko rumene lase, sicer pa je nejasen v svojih gestah. Prvi na klopi od leve strani je obrnjen v svojo desno. *ima rdečo obleko in rumene lasje*

lase, dolgo rumeno brado in kriv židovski nos. Dvignil je deno roko, palec in kazalec ima s konc postavljena skupaj - zdi se, da je to Juda. Njegov sosed je popolnoma s hrbta viden, ima kodraste rumene lase in zeleno obleko. Oni poleg ima vinskordečo obleko, glavo ima obrnjeno v profil. Je brezbrad, ima dolge lase (rumene) in dviga desno roko z vsemi stegnjenimi prsti. Njegov sosed je obrnjen k njemu, ima dolge rdeče lase in brado, rumeno obleko, roke sklepa kot v molitvi. Prihodnji je viden s hrbta, ima bel plašč iz dolge skodrane rumene lase. Isto zadnji, ki ima zelen plašč. Rednja vrsta je perspektivično manjša kot zadnja.

3. Aristus na Oljski gori. Spredaj stilizirane cvetlice. Potem je viden vrt obdan od rumenega spletenega plota, zadaj par shematičnih dreves. Iz oblakov na desni viden mal angel z dolgim napisnim trakom. Aristus v vinskordeči suknji kleči v profilu na svojo levo dviga roke v molitvi, pred njim bel kelih. Red njim leži na tleh Peter, siva brada in lasje, pleša, plašč sedaj bel vinskordeče senčen, istotako sence v rokah in obrazu. Sedi obrnjen iz slike, naslonjen nekoliko na svojo levo stran, na neko neizrazito reč (skala?) Za Kr. vidna še 2 apostola, speča prvi bradat, drugi brezbrad. Prvi ima zelen plašč, rumeno suknjo, sedi in si z desnico podpira spečo glavo.

4. Juda pri farizejih. Skupina bradatih ljudi v čudnih koničastih pokrivalih. Obraziv vidnih, zbitih drugega k drugemu, da dobimo vtis množice. Juda na desni

sega z desnico k nosu, v levi drži veliko mošnjo. Židje imajo dolge brade in nakodrane lase in kažejo s prsti ene roke na dlan druge kakor bi barantali. Obleke visnkordeče, rumena, zelen, a rdeča, umazano bela, in rumena bolj top=lega tona.

5. Juda izda Jezusa. "a levi skupina vojakov v koničastih kapah, ki deloma po=krivajo tudi vrat, obleke se tesno prilegajo vse so bele rumeno šatirane Videti so črni kettenpanzerji, črni meči, sulice in male zastavice na njih. Jezus in Juda že v desni polovici. Jezus obrnjen pol v svojo levo v vinsko=rdečem plašču z rumenimi lasmi in brado. Juda v rumenem plašču, ki je znotraj zelen, ga je odzadaj objel. Kristus je obrnil obraz k njemu in ga poljubil. Poleg kristusa zadaj je videti kosmat obraz (rumeni lasje in brada) in zelena koničasta kapa. "a levi spredaj Peter v zeleni suknji, belem plašču v razbur=jeni pozi deva m-č v nožnico, pred njim na tleh sedi Malhov hlapec, v desni meč, golobrad, rdeči lasje, rumen jopič in Beinschienen na nogah. Jezus ki z desno drži gor plašč mu z levo daje nazaj uho.

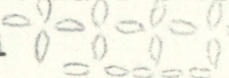
6. Jezus pred Pilatom. "a desni Pilat na trnu z naslonjačem, okrašenim je stol z gotskim masswekom in rdečimi križi Čevlje ima zelene, obleka je umazano rdeča, rdeče čatirana. Okrog vratu Hermelin, na glavi gotska krona pod njo je videti kodre, kodrasta je tudi brada. "a obraz spominja na obraz severnega slikarstva iz časa okr. 1300. "a levi od njega stoji sluga v prile=ga joči se obleki, kodrasti lasje, glava s priostreno brado spominja na po=

figure iz burgundskih rokopisov konca 14.stol. Vez levo roko mu visi lepa brisača, v rokah drži zlato(rumeno) skledo v kateri se Pilat umiva. Za njim drugi ~~dviga~~ mladiobrazi v koničastih kapah, eden brez nje. Na levo od Pilata cela vrsta vojakov v koničastih kapah v beinschienah in kettenpanzerjih, videti je sulice, prednji drže Jezusa, ki ima vinskordečo obleko in spredaj zvezane roke.

7. Kristusa bičajo. Viden samo zgornji del kapitel(preprost gotski) in levi rabelj v prillegajoči se obleki, ki je sedaj brezbarvna s črnim pasom, dolgimi rdečimi na ramena padajočimi lasmi. Obrnjen je v svojo levo in dviga z obema rokama nad glavo bič iz jermenov.

8. Jezusa s trnejn kronajo. Viden obraz in leva rama sedečega Jezusa. Desni rabelj obrnjen v svojo desno je videti cel, ima prillegajočo rdečo in belo pasasto obleko. Lasovi horizontalni, dolge na hrbet padajoče lase in koničasto kapo. Od drugega na nasprotni strani je viden samo obraz z 2 palicama ki se na glavi Jezusovi križata in mu pritiskata krono na glavo.

9. Jezus nese težki križ. Ozadje množica vojakov v belih oblekah, koničaste kape, sulice. Na desni spredaj mož grdega obraza, oglobrad v rdečih čevljih, rdeči srajci in umazano belih prillegajočih se hlačah, drži čez ramo vrv, ki je obešena Kristusu okrog vratu. Kristus nese velik rumen križ, ima dolge rumene lase ter zelen nimb, v kateri je zlat križni nimb. Zadnji del križa dviguje Simon C. v beli zeleno senčeni obleki.

Simon je nesoramerno majhen. Zadaš v množici sta vidan še 2 križa in 2 nag a človeka, ki imata roke zvezane na hrbtu, dolge lase, karnat rdeče šatiran in rdeče obrobljen. Čez ledja in Schamteile obešen prt. Na glavi zvitek.

Telesi zelo gorbo izvedeni, vendar posamezne gube na prsih in trebuhu naznač en. Čisto na robu 3 svete sebe. Marija zavita v bel plašč, ki je vržen preko glave desna roka zavita v plašč se dviga k očem, podpira jo Janez v rumeni halji z rumenimi lasmi. 4 adaš še ena ženska svetnica. Vidna samo glava s plaščem čez glavo (od M. Magdalene)

3 pas: tvori steno med duplinami ~~xp~~ spodaj in zidcem zgoraj. Čela stena med oltarjem in korom predstavlja ~~ket~~ in poklonitev sv. 4 reh kraljev v tradicio= nalni obliki. Slika je bila kot vse vse nižje kupole zabeljena, in je ohranjena samo v obrisih. Poleg kora vidimo obrise visokega trona. Viden je rdeče po= barvan sedež in leva stran naslonjača, ki je temnordeč v okviru dveh debelih črnih kontur. Naslonjač sam je bil po ostankih sodeč rumen. Marija sedi obr= njena en face lahko v svojo desno. Vidi jo se oči, nos in usta, kaj je imela na glavi se ne vidi, vrat je bil gol. Pod vratom je videti spet plašč, katereg barva je nejasna. Na prsih je vidna spodnja obleka. Na desnem kolenu ji sedi pol v profil obrnjeno dete Jezus, po ostankih sodeč oblečeno v belo s rajčko kodraste lase. leva maritina ga opira za levo ramo, kjerxxga drži desnica ni jasno. Z desnico dete blagoslavlja in sicer ima vse prste stegnjene, z levo pa sega po darilih.

Pred njim kleči stari kralj v sinjem plašču, lasje tudi umazano sinje barve in brada. Z obema rokama dviga posodo podobno ciboriju s koničastim pokrovom. Pokrov je odprt nazaj, v ciboriju so vidne rdeče kroglice. Za njim stoji drugi kralj z umazano belo haubo na glavi, katere ostrina pada daleč na hrbet. Avba pokriva tudi še rame in sega naprsi in hrbet. Oblečen je v zelen plašč, leva roko ima dvignjeno in drži graciozno z 2 prstoma rdečo gotsko krono. Za njim istotako oblečen tretji pa v rumenem plašču, oba sta brezbrada., leva roko ima tudi ta dvignjeno, a ni jasno kaj dela. Medtem tega kralja seče svetlo-sinje grobo risan konj, z umazanordecim sedlom na hrbtu. Viden je konj samo v srpednjem delu, zadnji uničen. Tam je viden do prs brezrad človek, obrnjen v svojo levo v svetlo sinji obleki z rumenimi lasmi, levo dvignjeno in steg-njen samo kazalec, očitno kaže zvezdo.

Vse te dosedaj opisane reči so na nižji plasti ometa kot ostale, zato zasledu-jmo to plast ometa še dalje. Po večjem presledku kjer se ne da nič dolo-čiti je zopet vidna nazaj se ozrajoča glava z rdečo krono in rumenimi lasmi. Ob nji levica s svetlosinjem rokavom ~~kak~~ in kažočo roko kako prejšnja. Videti je tudi rdeč vihrajoč plašč. Pod ~~ta~~ nekem presledku zopet postava z rde-čo korno in dolgimi rumenimi lasmi, nakodranimi karakter. za čas okr. 1300 (pred Giottovskim vplivom na severu) Levica je zopet dignjena in kaže, za njim je še par temnordecin lis barve na ti plasti, ki pa se ne dajo razlo-

čiti kaj predstavlja

Ta slikarija se od ostale v cerkvi razlikuje v tem, pri prvi polovici (Marija in 3 poklanjujoči se kralji) s prav debelimi črnimi konturami, pri drugi polovici tanjšimi črnimi konturami, ki so deloma tudi notranje oblikonaznačujoče ne samo zunanje obrisujejo. Med temi konturami pa rabi samo čiste barve, ki jih nič ne modelira (senči). Na prvi pogled izgleda, kot, da je ta slikarija samo skica za vrhnjo, vendar pa je mogoče tudi, da je to samostojna starejša slikarija katere značaj odgovarja 1. pol. 14. stol., ker je vseeno preveč izvedena za samoskico. Omet je izredno tenak, naravnost na opeko nametan, precej na gosto je nakljuvan radi novega ometa. Novi omet je pa skoro 1/2 cm debel. Imamo na temi ostanke tudi novejše slikarije istega predmeta. Tako na levo od onega za konjem, kažočega na zvezdo na novem ometu precej višje te glave ostanek druge glave v isti poziciji. Kažoča leva roka pa je iztegnjena daleč naprej. Na levo od prve kronane glave kažoče na zvezdo in višje že prav pod gesimom imamo novo glavo v isti pozi z rumenimi košatimi lasmi, pa brez korne. Isto se ponavlja pri drugi kronani glavi. Na levo od nje prav pod gesimom imamo novo glavo v isti pozi, tokrat tudi s krono. Zdi se koda je novi slikar direktno posnemal staro kompozicijo, ki pa je bila mnogo starejša. Na desno od oltarja, kjer je scena sv. 3. kraljev imamo ohranjen večji kos novejše slikarije: zadnji del enega konja in za njim 2 jezdeca. Zadnji kate z levico v daljavo, vendar s ohranjene skoro same konture.

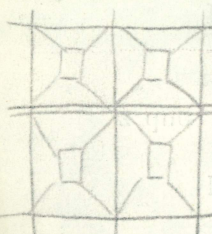
Med vhodom in novim oknom je bila velika scena Kalvarije.

Vidni so samo deli. recei pri vhodu desni razbojnik, privezan in ves zveržen na križ. Onturiran je prav temnordeče in senčen v raznih tonih rdeče barve. Detajli muskulature prs in trebuha so podani. Glavo je zavil v agoniji na levo kvišku, kjer se mu prikazuje majhna božja postava, ki sprejema dušo v obliki malega, nagega človeka. Pod njim je vidna sulica z zastavo, še nižje par nog vojščakov. Dalje je videti del Kristusa na križu, glava je nagnjena, oči zaprt. Vidna je pribita desna roka, zelo suha in angelj z dolgimi perutmi, ki plava s kelihom pod pribito mesto loviti kri. Ravno pod roko Kristusa je viden obris romanskega okna., ozkega in okroglega zaključenega. Viden je tudi desni del prsi Kristusovih, ost sulice in kelih s katerim drug angelj, ki pa ni viden lovi dragoceno kri. Vidni sta tudi na križ pribiti nogi. Spodaj je deloma vidna množica oseb z Dolginom na čelu, ki drži sulico v desni in s kazalcem desne roke sega k sencu ali čelu (gesta človeka, ki se mu je posvetilo naenkrat ne- kaj kar preje ni razumel) "Resnično bil je Sin Božji".

Na drugi strani so vidni trebušni deli vojakov v oklepih, konture kakor tudi drugod globoko zarezano v omet. Ob oknu že je viden del križa, glava in prsi ter leva roka levega razbojnika, vsega zverženega, glavo obrnjeno kvišku v agoniji in izpuščajočega dušo, ki pa je ni mogoče razložiti.

Na desni strani okna se vidi del križa z lestvo, očitvidno del slike snemanja s križa. Nato rdeča bordura posuta z brlimi rozetami iz pikic. Prihodnja slika prehaja že brez presledka v sliko sv. treh kraljev.

Najprvo je skoro samo v konturah viden angelj, ki dviga pokrov. Potem desna roka Kristusova z dvignjenim palcem, kazalcem in sredincem. Dalje 4r. glava en face z križnim nimbom in palica s križem na vrhu, ter pasasta zastavica. Drugo je pod beležem. Nad oltarjem vidimo odprto peklensko žrelo, polno zob in grdih hudobnih obrazov. Iz žrela pa prihajata Adam in Eva. Viden samo gornji del do prsi. Jezus viden do prsi, obrnjen v svojo levo s križem in zastavico. Nudi desno roko rešenima, Eva pa sega po križu. Pri vratih je ornament obstoječ iz kvadratov, rdeče in blede lila barve, pretegnjenih z belim vzorcem

V ⁵⁶ spodnjem pasu (pas dolbin) je viden velik v mort vrezan nimb. Prav spodaj pri tleh zgornji del konture majhnega klečečega človeka v črnorjavi barvi. Človek je majhen, obraz digra navzogr k svetniku. Spozna se toliko, da ima tonzur na glavi. Očividno imamo v tem portret ustanovnika.

Med sedanjim oknom in zazidano ozko nišo se je deloma ohranila doprsna slika bradatega moža z dolgim napisnim trkaom z nimbom - verjetno krak profet. Napis se ne da čitati. Nižje njega je viden del temnega, svetlejšje obrobljenega ter zelene peruti. Med ozko nišo in vel. oltarjem je ohranjen deloma temno vijoličast krog, katerega pomen ni jasan. Na drugi strani oltarja se je poleg ohranjene niše ohranila glava kronane svetnice in deloma konture svetnega telesa. Konture so vse rumene. Med 2 in 3 nišo od oltarja se je ohranil del svetniške slike z nimbom, delom očmi, delom las in zelenega in vinsko-

rdečega plašča. Pri vходу na kor se slabo poznajo konture obleke nekega svetnika in krona vrezana v omet. Sledu nimba ni. Ali imamo zopet kraljevega šiftarja pred seboj kot v Soboti?

Čas teh slikarij je kar tako težko določiti. Gotovo da imamo pred seboj slikarijo, ki kaže še trečtistične elemente, in ki ji je še tuj realizem, ki se razpase sredi 15. stol. Dosti več je težko reči po slikariji sami.

Kaj je s trditvijo, da je te slike slikal Aquila? V kolikor dosedaj poznam Martijance, bi se tega ne upal trditi. So tu in tam isti ali sorodni stilistični elementi, vendar ima Aquilova slikarija še več arhaičnih elementov v ločilnih pasovih in ornamentira tudi obleko. O tako izraziti S liniji in o kompliciranih arhitekturah kot tam, tu ni govora.

Slikarija na spodnjem ometu pa je po mojem za kakih 100 let starejša od glavne ker na skico, ki bi bila tako daleč izpeljana kot ta tu, ne verjamem. Zato bi zadostovali obris.

Zunaj ima cerkev nizek kamnit zokel iz rezanega kamna. Zgornji rob je izklesan v okrogel Wulst, ki gre okrog. Kupola spominja po svoji zunanji obliki res na *minaret*, kakor so mi rekli.

Stene so poživiljene z lizenami, pravzaprav plitvimi ~~ix~~ pilastri, brez baz in kapiteljev. Sledi si prav na gosto, med njimi ni več presledka, kakor 1/2 m do 60 cm. Zgoraj gre okrog nad temi pilastri nekoliko najprvo čez zid stoječ venec debel za eno ope no debelino. Ven stoji toliko kot pilastri.

od tem so med 2 pilastroma vedno po 3 pravokotno na ta venec ven stoječe opeke, katerih spodnji ~~de~~ ogel je zaokrožen. Nad tem vencem gre drug iz opeke, ki je narob postavljena tako, da nastane zobčast friz okrog in okrog. Nad tem pride zopet isti venec opeke kot spodaj, nato dalje venstoječ ve, ec, ki je spodaj zaokrožen in nad tem še malo dalje ven stoječ v kanti nezaokrožen venec opeke. Na jugovzh. str. se je zokel vsedel in deloma kamni vise v zraku. Južna stena vsa črna od dežja. Notri v spodnjem delu vidni sledovi vlage, posebno na juž. steni. As tiče tehnike, slikar povsod operira s konturami vendar tudi senči v večjih potezah in večidel v bolj temnih ali bolj svetli niansi lokalne barve. Realistika je zelo majhna, izrazne sile skoro nič, glavno je povset in kak detajl, ki ji služi.

Slikar operira brez vseh arhit. motivov, ki jih vsaj ornamentalno Aquila povsod porabi kot podstavek, kot ločilo ali kot krono.

Sedanji vel. oltar je popolnoma brez vrednosti. Tepe so kupferstich kanontable iz 18. stol. Na oltariu je knjiiga: Szveti Evangyelioni pouleg kalendariona i Réva Romszkoga na Vsze Medeles i szvétoga Písma po zapouvidi Nyih Goszposztva i vsáj Visse Postuvanoga Goszpodiná Szily Jánosa, z - Gornyega Szopora, prvoga Szombatelszkoga Puspeka, na Sztári Szlovenszki Jezik Po Postúvanom Goszpoudi zmlies Miklosi, Szvétoga Benedeka Fare Duhovniki, ino Okrogline Szlovenszke Ku Nice - Osporossa. Obrnyeni, i sztroskom Nyih goszpodaszstva Previszikoga, i náj

visse Postúvanoga Goszpodina Herzán Ferencza, z- Harrassa Grga Sz. R.~~xx~~ Cz.
 Popa Kardinalissa, Dúrgoga Szombotelszkoga Púspeka znouvics vò zostampani.

V - Szombothelyi, po Siess Antoni vn ¹⁰⁰⁴eti 1804.

Stele, V, 16.9.1920, str.1-22.

Stara plast. V kupoli nad korom se vidi pod vencem okrog sedanje srednje slike rdeča črta. Pod venčnim zidcem na ravni steni je ta plast ^{v celoti}ohranjena ali tuž. polovici kroga cerkve slika sv.3 kraljev. Od desne proti levi na visoke tronu sedi Marija, drže dete v naročju. Hete z desno blagoslavlja, z levo sega po darilu. Stari kralj s sivo brado in lasmi kleči, držeč visoko še nad glavo svoj dar v obliki keliha s šilastim pokrivalom (podobno kot v Vrzdencu) in gumbom na vrhu. Pokrivalo je odprto nazaj, da se vidi dar v obliki rdečkastih krogel. Kralj ima svetlo sinji plašč. Za njim stoji sluga v zelenkastorumeni obleki s kuto, katere rep visi na hrbet na glavi. Kuta pokriva tudi rame. Gesta desne sediti uničena, z levo drži elegantno na prsih rdečo krono starega kralja. Spodnji del sluga je uničen. Ob njem na levi stoji drug sluga v rjavni obleki s črnimi priostrenimi čevlji, na glavi ima enako kapuco kot oni. Z desno roko drži razsedlanega konja, umazano ^{sinje}~~xxx~~ barve z rjavim sedlom, levo dviga do lica in zdi se, da je kazalec kazal navzgor kot pri naslednjem. Za zadnjim delom konja, prekrit z njim stoji drug služabnik v svetlosinji obleki z lepimi svetlorumenimi lasmi, levo dviga in s kazalcem kaže navzgor.

Naslednje je skoro popolnoma uničeno: vidi se glava in del rdečega plašča drugega kralja, ki se ozira nazaj, ima rumene lase in rdečo triogeljsko krono, ter dviga levicoter kaže zvezdo. Ohranjena je tudi glava s krono tretjega kralja, ki gleda naprej.

Kolikor se more sediti je scena brez terena. Slikarija je izvršena z debeli črnimi obrisi, neka malega tudi v notranjstvih. Glavne barve so rumeno zelena umazano roza (obrazi) bela (oči prav močno poudarjene kot da so email) blede rdeča, svetlosinji ton, rumena, sivkasto sinja, temnordeča v okviru trona. Modelacije ni, razen risbe v lasih. Barve samo polnijo ploskve. Obleke (kapuce) iz zač. 14. stol. Paž ima nakodrane lase po takratni modi.

Od slike sv. 3 kraljev iste roke kot vse novejša slika cerkve, se je ohranil samo boren del pod venčnim zidcem in na levi strani. Vidi se glava in noge konja, zadnjega kralja ter za njim na konjih dva brezbrada spremljevalca, katerih geste so nejasne. Dalje se vidi samo ostanek 2 služabnikov - glav s karakterističnimi košatimi frizurami zač. 14. stol.

V kupoli v novejši plasti slikarije krog s cikcakastim belirdečim trakom na črnem ozadju, zdanem od 2 rdečih črt, v krog je od vzh, proti zap vrisana elipsasta mandorla p d bne oblike kot ona v sliki sodbe v Turnišču. Polje je blede svetlo in posuto z belimi zvezdami. Na zah. je konec mandorle pretaknjen z drugo kratko mavrico, na kateri stoji Kristus v belidordeči suknji in zelenie

im mesec in s nce. Na vsh. strani pretika istotako elipso druga mavrica, na kateri sedi Bog oče v bledordeči suknji, rumenem plašču in drži frontano pred seboj križ s križanim suhih oblik, mal leidentuch, ki je rahlo zguban in prozoren. Roke ravno stegnjene, glava rahlo na ramo nagnjena. Polje okrog elipse je sinje. V njem sta na tugu dva dekorativno komponirana simbola evangelistov, sv. Janeza in sv. Lukeža, na sev. pa sv. Matevža in sv. Marka.

Spodnji pas v kupoli izpolnjuje to sliko pasiona s sceno vhoda v Jeruzalem počenši. Slede nato: zadnja večerja, Oljska gora, Juda izdaja Kristusa Judom, Judov poljub(v skupinskih scenah povsod izokefalijs) Jezus pred Pilatom, ki si umiva roke, sluga je lep tip zač. 15. stol., podoben onemu v Runkelsteinu(špičasta ne velika brada in zel nakodrani lasje) Jezus bičan(uničeno razen prvega rablja) Jezusa s trnjem kronajo(samo 2 rablja) Jezus nese križ, za njim oba roparja, na levem koncu scene Marija opirana od Janeza in še ene žene. Na steni se pasijon nadaljuje ob glavnem vhodu proti desni. Naipre veliko križanje. Na levi dobri razbojnik, katerega dušo sprejema v podobi malega človeka Bog, potem Kristus na križu. Angeli love kri, ki teče iz ran, spredaj velika le deloma okdirta množica. Viden je Longinus z delom sulice, ki si prst stavi k očesu, češ sedaj vem, da je Sin božji. Levi razbojnik je močno razgiban, dušo v podobi malega človeka grabi hudič.

Naslednja scena
Poslednja sedba je popolnoma uničena po oknu. Ohranjena je samo na levi lestva

ki dokazuje, da je bilo tu snemanje s križa. Sledivstajenje. Vidna je glava vstalega, angel~~in~~ ki drži pokrov in križna zastava z belim praporom. Zadnja scena je Kr. pred peklom, ohranjen do prs, vidi se zastava. Pred Jezusom zija peklenko žrelo, iz katerega stopa prvi Adam. Žrelo je običajna glava kače ali zmaja.

Pri tleh ob stenskih vdolbinah so bile slike posameznih svetnikov od katerih se je ohranil samo par fragmentov. Slike so iz konca 14, še verjetneje pa iz zač.15.stol. Tipi kot paž pri Pilatu, glave kraljev in spremljevalcev meščan~~in~~ v sceni vhoda v Jeruzalem istotako žena med vrati(naravnost italj. tip 15.stol.) ter vojaškin njih oprema so značilni.

Pokrajina igra že majno vlogo. Lokefalija. Pri scenah, ki pokrivajo celo ploskev brez globlin, samo ozek terasast pas s stiliziranimi cvetlicami.

Večje pokrajine le v Olski gori, stiliz. cvetlice in drevesa z nenaravno velikimi listi in cvetovi. Isto palme v vhodu v Jeruzalem, spominjajo na miniat~~ure~~, ki jih je objavila Betty Kurth(freskam v Adlerturm zu Trient). Tipi so trecentistični, samo nekaj ~~nekaj~~ realistične v sceni izdaje, kjer je nekaj sila~~in~~ židovskih tipov, mogoče naravnost po naravi. Sicer z malimi izjemami tipi. Barve lila(Kr. plašč) rumena, svetlo zelena, sinja(ozadje) rumena, bela, črna, blede rdeča(vendar topla). Konture v obrazih naravnost črne, sicer pa večinoma v isti barvi kot lokalni t.n. Modelacije istotako večinoma v isti barvi. Bogatih draperij ni, ampak večinoma lahke padajoče.

Obrazi so večinoma realistično izrisani (Židje, speči Peter, apostoli pri zadnji večerji itd.) V splošnem naglo, ne posebno fino delo. Posebno v obdelavi obrazov pa se kaže nemalo rutine.

Cerkev je v zunanjščini nužno potrebna reparature. Kamni zoklja so se mestoma usedli, en par jih je padlo ven.

Omet je na spodnjem delu deloma odpadel, in močno trpi opeka. Stavba naj se za-
maže in tonira kot ostala stena, ki ne potrebuje novega beleža.

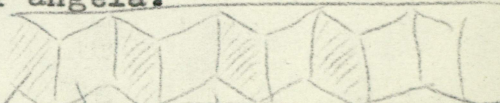
Novejša je narejena fresco. Omet razmeroma suh in se lušči v plasteh, podobno škrlitu. Starejša slikarija je izvršena na tenko plast ometa na surovem opečnem zidu, nato je slikana na beleževu podlogo.

Posebnost tega mo'stra, dolgi na hrbet viseči kodri las.

Edini ~~vrsti~~ tipi venclovih iluminatorjev ali splon zač.15.stol.(Runkelstein
itd.)Tipi so drugod povsod starejši, tako tudi gubanje oblek.

Stele, XLII, 1.8.1926, str.58 - 65.

- 1.stoječ blagoslavlja joč Odrešenik.
2. Luna, 3.sonce, 4.gnadenstuhl.
- 5.simbol vola, 6. simbol orla, 7.simbol leva, 8. simbol angela.
- 9.širok delilni pas z rdeče-belo cikcakasto rombasto ornamentiko, na črnem ozadju z belimi pikami.
10. bičanje, ohranjen samo levi rabelj.
- 11.kronanje s tinjem.
12. Jezusa in razbojnika vodijo v križevem sprevodu.
- 13.Vhod v Jeruzalem.
- 14.zadnja večerja.

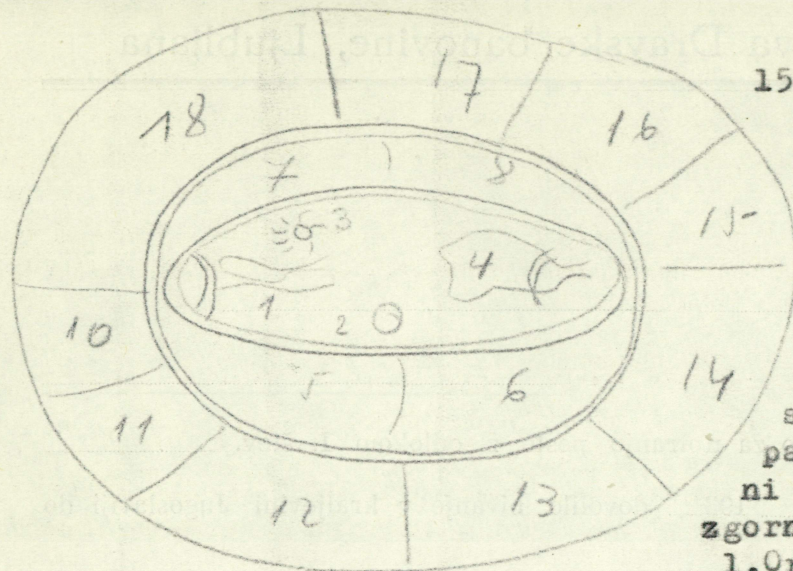

Indecent

belva

lucina
lucina
lucina

solite 2
belle e belle
valore
in porta
m. poro

15. Oljska gora

16. Juda prejema srebrnike od fari-zeja.

17. Judov poljub

18. Pilat si umiva roke.

Nad korom se vidi starejši naklju-van omet brez slik, samo vodoraven pas rdeč črte pod delilnim pasom obeh novejših in maroga na križ so sledovi barvanja. Na stenah sta dva pasova in seve zokelj, o katerem pa ni sledu, spodnji ob zazidanih nišah zgornji mnogo širji do venca pod kupolo.

1. Ornament stranice nekdanjega portala.

Menjaje lila in umazano

zeleno polje, pre-krit z belo mrežo.

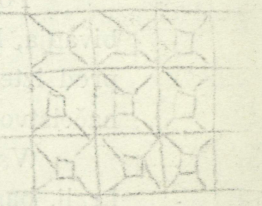
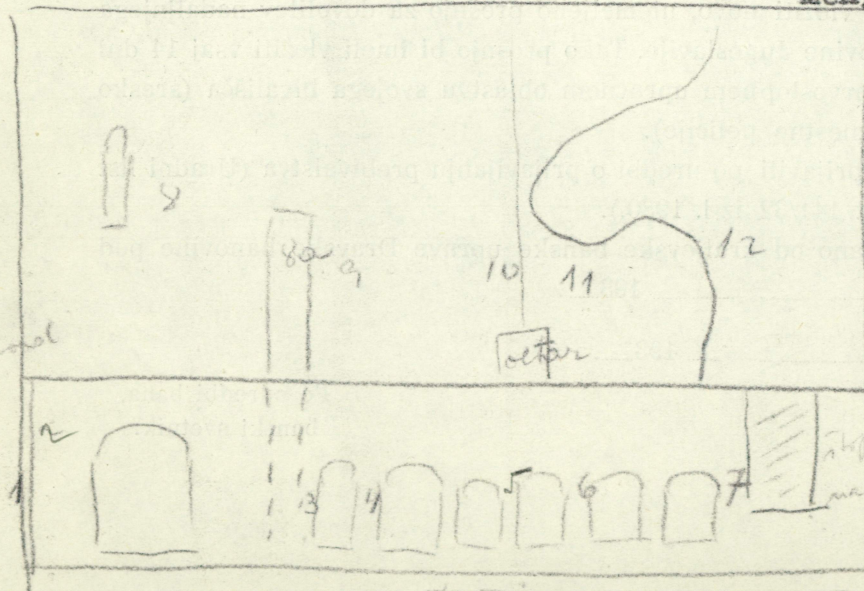
Slikarija pripada gornji plasti, prav tako v stopnjičasto priključeni stranici kjer se vzajemno do-polnjujejo nasproti si postavljeni

bela in zelenkasta palmeta.

2. Odlomek v omet zarezanega nimba.

Nova plast, ki se nadaljuje tako v zazidano romansko okno sev. od vhoda, kakor v zazidane dolbi-ne.

3. v omet zarezan krog(ne nimr

večji ostanki barve, lila, svetlo zeleno in umazano sinje.

4. V omet zarezan koncetrični krog in večji ostanki istih barv.

5. kronana dopasna nimbirana postava do nerazločnosti odrgnjena.

6. Ostanek dopasne bradate figure z vtisnjenim nimbom na umazano sinjem ozadju barve zelena in lila.

7. rumena, lila, umazano sinja in zelena draperija.

8. mnogofigurno križanje s 3 križi, kakor izgleda samo ljudje peš. Konture vojščakov so zrezane v omet. Ohranjeno skoraj ves desni razbojnik, čigar dušo sprejema angel. Do prs križani z desno roko. En angel lovi kri v kelih pod roko, drugo iz desne strani. Oprsje, glava in leva roka levega razbojnika, čigar dušo sprejema hudič. Vidi se na križiasto pribite r. noge. Čisto na l. noge vojščakov. Dalje draperija stoječih, dolgo oblečenih oseb, skupina z Longinom, ki dviga pest k čelu in drži sulico ter še ena mlada moška glava, komaj zaznavni del figure Magdalene pod križem. Na desni pa oprsje in roke skupine vojščakov.

9. od smrti vstali Kristus s praporcem. Na levi od njega se vidi rdeč, navpični delilni pas in konec slike 8a. Vidi se kos desne prečke križa s pribito roko in k križu prislunjena lestva. Od slike vstajenja je ohranjena frontalna glava Kristusova, blagoslavljajoča desnica, križ s praporcem na desni, na levi angel.

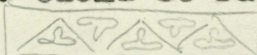
10. Kristus s predpeklom, ohranjen od pasu gori s križem in praprocem, z desno rešuje Adama in Evo iz velikega zijajočega peklenškega žrela.

11. Vsi konec slike sv. treh kraljev. Vidna na levi skupina konjenikov, prva polohranjena glava ima krono, druga dva kažeta predse. De loma ohranjeni trpi in noge konj. Kak meter od kralja proti d. se vidi rumeni lasje, glava, še dalje polglave človeka, ki kaže z roko naprej. Vse dno je uničeno.

Vse te slike pripadajo novejši plasti iz delavnice, ki je naslikala pasijon v kupoli zač. 15. stol.

12. pod uničeno novejšo sliko 11. se kaže starejša na zelo tenko plast ometa.

Slikana plast slike sv. treh kraljev. Deloma se razloči spodna bordura s črn-
risbo menjajočih se listov v trikotu

Čisto na desni je visok črno risan, temno in rdeče barvan visok prestol, z rdečo blazino in rumenim hrbtiščem. Čisto široko črtana rsiba izpolnjena z barvami. Na tronu sedi Marija z roza karnatom, svetlo suknjo in umazano rdečim plaščem. V naručju drži sedeče dete v beli tuniki, ki sega po darovih. Svetlo sinje oblečena. Svetlo sinje lasat v močni rdečkasto rjavi risbi kleči in drži v rokah velik gotsko pokrit ciborij. Za njim stoji zelenkasto rumeno oblečen služabnik z belo kapuco, držeč rdečo krono. Za njim rumeno oblečen, rdečkasto okapucen služabnik, ki drži razsedlanega sinjesivega konja z umazanordečim sedlom. Za konjem se kaže rdečkasto rjavo izrisan, rumeno lasat sinje oblečen mladenič, ki kaže s prstom kvišku. V daljšem presledku se vidi rumeno lasata glava z rdečo krono in roka, ki s prstom kaže navzgor. Okrog ram ji vihra rdeč plašč. Še dalje se vidi gornji del telesa rumeno lasatega kralja, z rdečo krono, rdeče oblečen, v roki drži nerazl očen dar.

Ta slikarija je naključvana.

Čisto gorb risarski slog, monumentalne poteze.

V Pasijonu se menjajo slike umazano belega ozadja s slikami sinjega ozadja. Spodaj so tla s stiliziranimi cvetlicami. Starisnko stilizirana drevesa v sliki Oljske gore in vhoda v Jeruzalem.

Barva lila, umazano bela, rdeča, zelena, umazano blede rumena, bela, konture rdečkasto rjave. Risba v obrazih zelo poudarjena. V glavnem v skupinah še skoraj izokefalija in brezprostorje, razen nejasnih scen.

Premier rotunde znaša 9 korakov.

Stele, LXXXVI, 7.9.1947, str. 33-36.

V juž.steni premaknejo proti zap. so odkrili romanski vhod. Prag in stopniško oblikovan zokel, podoben onemu v dominikanskem hodniku v Ptujju. Ohranjen je razbit polkrožni timpanon, ki ga za enkrat niso vzdali. Ohranjeni so tudi deli vhodnega ostenja s paličastim profilom na vidnem oglu. Vzdani so v rekonstruirani portal. Amen je ves tuf. Vzh. od vhoda sta ohranjeni dve ozki polkrožno završeni okni, zidani iz opeke, svetlobni okviri iz pokonci postavljenih opek.

Zunaj 116 x 46 cm, svetloba 82 x 9 - 11 cm . Levo tik oken je razvijen razen vrha rekonstruirano. Nad vhodom je na novo napravljeno novo ozko pravokotno okno na mestu, kjer je bilo verjetno tudi prvotno. Pod zvonikom je bila odkrita polkrožna apsida, ki je v tleh na vzhodu kjer se ga čez zvonik naznačena.

Pritlični zokel je iz tufa, podstrešni venec pa zložen iz opek. Na konzolah dva ravna venca, med njimi pa ogel postavljena opeka, da nastane zopčasti niz. Nad tem 4/4 naprej postavljeni krožni profili, ter še nekoliko naprej pomaknjen krilni venec. Vsi motivi so izpeljani dosledno iz cilindričnih plasti. Dosedanji tlak je bil skoraj za pol metra povišan. Tam so našli polno starega materiala, posebno tudi odlomke freskiranega ometa novejših plasti. Prvotni tlak je bil iz opeke. Nad njim je kakih 30 cm strnjenega valja, nakar se odpre deset polkrožno završenih dolbin.

Pri vratih so vzdali 2 romski konzoli, za kateri se še ne ve čemu sta služili.

Na vzhodu so odprli spodnji del prvotnega slavloloka z ostanki dekorativne slikarije. Na levi je dolbina in nad njo ostanek slikarije z nimbinano glavo in ostankom stenskega tabernakelja.

V vseh nišah so odkrili freske, tudi v vzh. oknu. Tu je na vsaki strani po en svet škof, desni je Urh z ribo. ~~xxxxxxx~~ V prvi niši od oltarja desno na juž. strani je naslikan sedež škof, ki z desno blagoslavlja, z levo drži knjigo. Stojek dijakon mu na levi drži odprto knjigo, na desni drugi pa škofovsko palico. Verjetno sv. Nikolaj, poleg Marije drug patron cerkve. V drugi niši stoječi sv. Doroteja in sv. Marjeta. V niši desno od vhoda je stoječ sv. opat Benedikt?

V sledeči stoječa svetnica, ki s križem pana velikega zmaja, ki ima glavo na levi, telo se previja ob njenih nogah, rep pa se dviga zavrt v vozle na desni. V naslednji niši nasproti oltarju je svetnica, vsa pokrita z lasmi, ki jo 2 angela nosita navzgor.

V sosednji niši ni nič razločnega. V naslednji ostanki sedeče kronane figure,

za katero 2 angela razprotirata bo ato ornamentirano zaveso. V naročju, ki je uničeno se vidi obris majhnega nimba (MB z detetom?) Na levi pa je klečeča? figura, ki nimbirano glavo obrača k glavni figuri. V naslednji niši je ohranjen samo vrnji del 4 preletavajočih angelov, katerih eden ima čebriček v rokah. Geste drugih so nerazločne. Na glavni predmet ni mogoče sklepati.

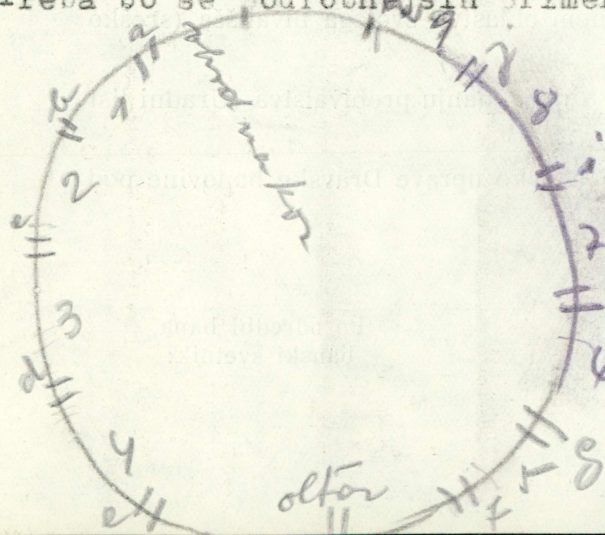
V naslednji niši je ohranjen samo skrajni vrh ~~xxxxx~~ bogate krone, ki jo derži od desne roka nimbirane figure, na levi je kronanje Marijino, del glave in perut angela. Zadnja niša je po olnoma uničena.

Med nišami na ostankih sten so bile stoječe figure, ki so samo v fragmentih ohranjene. Nad njimi je deloma Pasijon (veliko križanje) drugod pa še doprsne figure. Ena desno od vrat drži na isni trak.

Na novo se je pokazal na prvi plasti z odlomki slik Treh kraljev v nižjem pasu ob slavaloku odlomek slike kornane M.B. z detetom v naročju. Vtis imam, da so slike v nišah od druge roke kakor gornje, dočim je križanje, Snemanje in Predpeklo od iste roke, kakor kupola.

Treba bo še podrobnejših primerjav.

Stele, CXII, 23.7.1956, str. 12'-15.

Pritli ne vdolbine, vmes vs elej po ostanek ene stoječe figure.

a. draperija stoječe figure

b. rahel odlomek

c. zarezan nimb in draperija

d. uničeno

e. kronana devica ob glavi Anno dni m....

f. draperija

g. krilo angelo, nad njim odlomek figure z napisnim trakom Sanctus S.....

i. uničeno

j. skoraj vse uničeno, k. del nimba.

Za datiranje važne modno oblečene figure. Paž, ki drži skledo Pilatu, ki si umiva roke(noša, brada, šilasta a la Wenzel, kodrasti lasje), mož, ki polaga plašč Jezusu pod osla in oni, ki za njim stoji.

Dobro pogojeni so židovski obrazi v sliki Judove izdaje.

Prvotna slikarija je izvršena na zelo tenak večkrat beljen omet.

Stele, CXIII, 21.10.1948, str. 85' - 86.

Das Kirchlein st. Benedikt zählt zu den ältesten Rundbauten, misst gegen 20' in Durchmesser, hat in Innern zehn Bogennischen, die ursprünglich, wie in der Rundkirche von Kallós als Sitznischen dienten und ist auch von Aussen noch ziemlich gut erhalten. Der Sägefries unter dem Hauptgesimse, die Lisenen, der Sockel aus Wulst, Schräge und Platte, sowie aus stufenförmigem Masswerk bestehend, deuten genügend an, dass wir eine Jener Rundbauten in ~~Tótlak~~ Tótlak vorfinden, die bereits grösstenteils verschwunden sind.

Was unser Interesse für dieses Kirchlein am meisten erregt, sind jene Wandgemälde, welche in der Kuppel nie übertüncht waren, so wie jene spärlichen Ueberreste, ~~an~~ welche vermutlich wegen ihrer schlechten Erhaltung an den Wänden rings herum später übertüncht, von mir blosgelegt und von dr. Henszlmann beschreiben worden in der " Österr. Revue " 1865. II. Band Seite 202.

Die ganze Kirche wurde von Johann Aquila in den letzten decennien des 14. Jahrh. ausgemalt. Obwohl wir hier den Namen des Künstlers nirgends vorfinden, zeigt seine Manier zu Malen, die vorkommenden Symbole der Evangelisten, das Colorit u.s.w. genügend an, dass derselbe Künstler dieses gemacht hatte.

Der von gemalten Sägefries und geschlängeltem Stengelornamente, die beide durch weisse Blümlein geziert sind, umrahmte Kreis in der Kuppel ist durch eine an beiden Enden abgestumpfte Mandorla in drei Segmente geteilt. Das Mittlere ist lichtgelb, die beiden seitlichen blaugrau. Die Mandorla scheint uns die himmlische Glorie versinnlichen zu wollen, indem auf demselben Felde die Erlösung durch das Kreuz und die Verherrlichung Christi dargestellt ist. Der Erlöser

steht nämlich zwischen Sternenn der strahlenden Sonne und der Mondscheibe auf dem Regenbogen. Der grüngefasste Kreuznimbus umgibt das jugendlich bärtige Gesicht des Sohnes Gottes, dessen reiches Haar an seinen Schultern herabrollt. Das lange Kleid ist rotbraun, der Mantel weiss mit gelben Futter. Die Rechte segnet nach lateinischem Ritus mit den ausgespreiteten drei Fingern, die sonst das Buch haltende Linke ist einfach ausgestreckt. Am entgegengesetzten Abschnitte der Mandorla sitzt die Gestalt Gottes des Vaters auf dem Regenbogen, die Füsse ruhen auf der Mandorla. Zwischen dem Kreuznimbus ist der Platz des bärtig von langen Haaren umrahmten Antlitzes des Schöpfers das aber nur angedeutet ist, als wäre durch ein Menschengesicht die Gottcheti nicht zu versinnlichen(?) Über dem grünen weitärmlichen geschürzten Kleid ist der braunrote Mantel mit gelbem Futter ausgebreitet und im Schoosse Gott des Vaters ruht der Kreuzestamm dessen etwas nach aufwärts gebogenes Querholz mit dem angenagelten Erlöser mit beiden Händen gehalten wird.

Im sichelartigen Segmente, vom segnenden Erlöser rechts, ist der bräunliche Stier des Evangelisten Lukac, mit weit eingekrümmten lichtgrüne Flügeln. Demselben gegenüber der schwarze Adler des heil. Johannes. Links vom Heilande ist der gelbliche wessgeflügelte Löwe, gegenüber der knieende, bräunlichrote Engel dessen gelbliche Flügel mit Pfauaugen geziert sind.

Die Meister der Symbole, so wie von ihnen gehaltenen Spruchbänder sind weiss, deren Schriften sind nicht mehr leserlich (Tafel 4.)

In diesem Kreise gipfelt die Erlösungsgeschichte. Der nächste Cyklus auf einem breiten Saume beginnend, hier nicht beendet ist, enthält rund herum neun Momente aus dem Leiden Christi, die in folgender Reihe ersichtlich sind. Unter dem symbole des Evangelisten Matthäus istl. der Einzug nach Jeruzalem, 2. das

letzte Abendmahl. Diese zwei Momente sind durch keine Rahmen getrennt, sondern hinter dem Stadthor ist der Speisesaal unmittelbar angebracht. Das dritte Bild zeigt uns Christus am Oelberg, 4. enthält den Verrat des Judas, 5. die Gefangennehmung des Erlösers, 6. denselben vor Pilatus, 7. die Geiselung, 8. die Krönung, 9. die Kreuzigung.

Jedes dieser Bilder gibt uns Anhalt genug dazu, an Aquila einen denkenden, sich der Auffassung seines Publicums nähernden Darsteller zu erkennen. Mögen diese Momente noch so oft in den Bilderbüchern jener Zeit vorgekommen sein, so werden wir doch kaum eines vorfinden, das wir als ein vom Original slavisch copiertes aufstellen könnten, und schiene uns die Auffassung eines umzäunten Gartens, einer blumenreichen Flur, wie im Bilde 3 und 4 noch so kindisch wäre die Blumen im Garten Cethemane noch so stilisirt - in der Auffassung und Darstellung der Hauptfiguren und deren Umgebung, im Ausdrucke der verschiedenen Gemüthsbewegungen, im schlichten, natürlichen Faltenwurf der Kleider versehen wir, dass Aquila nicht wenig zur Geschmackrichtung seiner Umgebung beigetragen musste.

Es war kaum denkbar, dass Aquila die Leidensgeschichte Jesu unvollendet gelassen habe, es musste daher natürlicher Weise die Kreuzigung noch irgendwo zu finden sein. Dieses Bild fand ich unter der Kalkhülle links vom heutigen Eingange in die Kirche, aber in sehr misslichem Zustande, wozu die tiefe Lage der Darstellung viel beigetragen haben mag. Die vorhandenen Spuren zeigen das un-berlebensgrosse Bild des Gekreuzigten. Rechts steht der Apostel Johannes gegen den Erlöser gekehrt, mit gefalteten Händen, am Kreuzestamme sind zwei Hände, vermuthlich jene der Maria Magdalena ersichtlich, links ist die heilige Jungfrau, hinter der zwei Krieger zu erkennen sind.

Unter diesem Gemälde ist ein Bischof mit weisser Inful, ferner noch einzelne Bruchstücke, aus denen allen man nicht klug werden konnte, indem die nasse Witterung und die finsternen Tage das Aufdecken und Erkennen der Bilder überaus erschwerten.

Es beliebt daher einem glücklichen Zufall oder einer günstigen Zeit vorbehalten jene Spuren zu vervolgen, die uns ein Martyrium des Apostels Bartholomäus, und eine lanzentragende Heilige zu sein schienen.

Slike: Tafel IV - freske na oboku.

MDZK: St. 19-20, 1. 1874, str. 208-209. Kirchliche Wandgemälde des 13. und 14. Jahrh. in der Eisenburger Gespanschaft von dr. Franz Pl. *Romer*

O templarjih v Murski Soboti nam več poroča vizitacija z dne 15. marca 1698., ko govori o kapeli v Selu. 12. marca 1698 se je opat Stefan Kazó mudil v Selu. Pri opisu kapele in njene notranjosti govori tudi o oltarjih ter ugotavlja: aras quondam habebat fernas, quarum etiam nunc totidem existunt mensae ex lapidibus constructae, ac pro ducendis aris adaptatae; una habet aram antiquissimam, statuīs B.M.V. suum parvulum sinu gerentis, et praetitulati Divi Nicolai (opomba -: Patron kapele). Eppi spectabilem. Est labor, uti vetustissimus, ita etiam longe amenissimus. - Več o istem oltarju poroča vizitacija iz l. 1756: Altare tertium unicem ex parte Evangelij a Sanctuario est non consecratum, in cujusvelut antiquissimi, et cum ipsa Ecclesia Coetanei Armario stant, ut supra duae statuae sculptae Beatissimae Virginis, et Sancti Nicolaj quoad vestes bene in Aurato, ita ut haeretici putaverint esse puras auras vestes, et ideo eas in Sancto ~~Nicola~~ Nicolao... probaverunt. In porta hujus Altaris Chausibilis, ex cornu Evangelij ab intus et Epiphania Domini, et Templarista in rubris vestibus, ac viridi capucio depictus apparet. Superius annunciatio B.V. Mariae, ab extra Sanctus Emericus, S. Stephanus, Sancta Clara, et S. Theresia Virgo, taliter ex parte epistolae, purificatio B.V., Navitatio Domini, et depictus Templarista, ab sanctus Abalbertus, Sanctus Ladislaus Rex, S. Theresia, et Sancta Ursula Virgo visuntur. Infra altare in Caverna sculpatae sunt statuae S. Barbarae, et Catharinae. Ad portam hujus cavernae ab intus est picta S. Rosa Limana Virgo, ab extra S. Petrus. Ex parte Epistolae S. Tecla et S. Paulus. Ista vizitacija govori nato o izvoru kapele v Selu: Traditur haec Ecclesia a Templaristis in Murajszombath tunc resicentibus fuisse aedificata, ut ij dum huc pro recreatione exurissent, potuerint celebrare, et etiam locus apparet ab ecclesia versus occidentem ubi dicti Templarostae Residentiam recreationalem habuissent, nunc vero undem locum ab aliis

fundis parochialibus altiori situatione ex vallo antiquo distinctum D. Parochus pro argo habet.

Radi slik, ki so se nahajale na obeh krilnih vratih navedenega oltarja notranje in zunanje strani, je zgodovina tega oltarja zelo pomenljiva. Na obeh krilih notranje strani je, kakor pravi vizitacija, naslikan tudi templar v pozi risarja.

Ko je bila selánska kapela v protestantskih rokah, je bila v svoji notranjosti zelo poškodovana. Oltarji so bili razrušeni. Ob vizitaciji l. 1698. so bile ohranjene le menze treh oltarjev, ki so pa bile še sposobne, da se oltarji lahko restavrirajo. Za časa naslednje katoliške vizitacije l. 1756. ni bil ~~bil~~ glavnega oltja več in vizitator sploh ni mogel ugotoviti patrona kapele, pravi namreč: In cujus Sancti honorem sit aedificata haec Ecclesia non constat, cum sit antiquissima, et etiam Altare majus in Sanctuario, ubi in honorem ejus Sancti, cui Ecclesia dicata est, haberi solet, non datur; sed per haereticos sit ejectum, et destructum.

Od oltarjev, v kolikor so bili ohranjeni, je l. 1698. vzbujal pozornost eden izmed stranskih oltarjev, na katerem sta bili podobi Matere mžje z detetom v naročju in sv. Nikolaja. Bil je namreč zelo star (est lab or vetustissimus) in obenem še izredno lep (longe amoenissimus). Podobni sta bili, tako poroča vizitacija 1756, iz dobe postanka kapele. Oltar so katoliški verniki kmalu po odvzetju kapele protestantom renovirali in obnovljeni oltar popisuje vizitacija iz l. 1756. Kakšen pa je bil prvotni oltar, vizitacija ne poroča. Vendar iz dejstva, da je obnovljeni oltar krilni oltar, sklepamo, da je bil tak tudi prvotni oltar. Prvotni oltar je propadel za časa protestantskih pastorjev med leti 1599-1698. Že l. 1599. je bil pri tej kapeli pastor, ki je plačeval 1 forint davka.....

...Datum restavracije oltarja je odvisen od izročitve kapele katoličanom, ki se je izvršila med leti 1698 -1756.

Ivan Zelko: Doneski k prekmurski zgodovini.

ČZN. XXXI. 1936. str. 73-75.

Budapest, spomeniški urad

443 ^Arižanje del pasijona in angel in lev.

444 3 kralji novejše plasti od d.proti levi nazaj: klečeči starec, paž s krono še drugi stoječ. Prazan konj trije paži, eden pije iz buče, paž, ki trobi na rog, drugi in tretji kralj na konju s spremstvom.

goraj pasijon in orel in vol

445 ^Arižanje

446 prvotnih 3 kralji

447 kralj, ki drži zvezdo in gleda nazaj ter tretji kralj z darom, zadaj leteča ptica.

448 bičanje in kronanje

449 vstajenje

450 ^Aristus pred Pilatom

451 pred peklom

452 Judov poljub

453 Oljska gora

454 čegav je ~~deta~~ *denar*

Selo v Frekmurju - p.c.

34

455 spremstvo 2 in 3 kralja. 2 kralj na konju paž na konju v zeleni obleki kaže naprej. Za njim paž na konju z lovskim sokolom na roki. 3 kralj in njegov paž. 4 kralj nese velik slonokoščeni rog, zadaj dva paža na konju (vedno po dva vsporedno eden malo naprej, edino oni s sokolom med dvema skupinama, vezan perspektivično po obeh

456 Detajl s starim kraljem in spremstvom. Spodaj psi. 5 e paž kaže naprej ampak angel, ki plava ob njegovi glavi.

457 posamezne figure pritličja.

Stele, XVIIIA, 1932, str. 24-25

Graz, Joanneum: Inv. 998 štajersko okr 1400. Binkošti. Spomin na zadnjo večerjo na Selu, posebno tudi dolgi kodri las. Tipi izpeljani iz dunajsko-štajersko-avstrijskih zač. 15. stol.

št. 895 Marija izpod križa. Močna S črta, tesna obleka: kapela ž.c. sv. Janeza v Bohinju

št. 1475 Schutzmantel. Ovalni Pacherjevski obrazi.

Stele, XXIIIA, 1929, str. 53

Selo v Prekmurju - p.c.sv. Benedikta